



PODSJETNIK

ZA RAD BIRAČKIH ODBORA

NA LOKALNIM IZBORIMA 2021.

Državno izborno povjerenstvo Republike Hrvatske

SADRŽAJ

I. UVOD	4
II. IZBORNI MATERIJAL KOJI ĆE DOBITI BIRAČKI ODBOR	5
III. RAD BIRAČKOG ODBORA PRIJE POČETKA GLASOVANJA	7
1. Uređenje biračkog mjesta	7
2. Priprema biračkog odbora za početak glasovanja	8
3. Organizacija rada biračkog odbora	8
IV. OTVARANJE BIRAČKOG MJESTA	9
V. RAD BIRAČKOG ODBORA ZA VRIJEME GLASOVANJA	9
1. Općenito	9
2. Utvrđivanje identiteta birača i postojanja biračkog prava	9
2.1. Općenito	9
2.2. Utvrđivanje identiteta birača	10
2.3. Utvrđivanje prava glasovanja birača na biračkom mjestu	10
3. Glasovanje birača na osnovi plave potvrde	11
3.1. Općenito	11
3.2. Postupanje biračkog odbora kada na biračko mjesto pristupi birač s plavom potvrdom/plavim potvrdama	11
4. Glasovanje birača na izborima zamjenika općinskih načelnika/gradonačelnika i/ili župana iz reda pripadnika nacionalnih manjina odnosno na izborima zamjenika općinskih načelnika iz reda pripadnika hrvatskoga naroda	13
5. Naputak biračima o načinu glasovanja	13
6. Glasovanje birača s invaliditetom, nepismenih birača, slijepih birača te birača koji nisu u mogućnosti pristupiti na biračko mjesto	14
6.1. Glasovanje uz pomoć druge osobe	14
6.2. Glasovanje birača koji nisu u mogućnosti pristupiti biračkom mjestu	14
6.2.1. Dostava obavijesti biračkom odboru o nemogućnosti pristupa birača biračkom mjestu	14
6.2.2. Postupanje biračkog odbora nakon zaprimanja obavijesti o nemogućnosti pristupa birača biračkom mjestu i glasovanje birača koji ne može pristupiti biračkom mjestu	14
6.2.3. Postupanje biračkog odbora nakon povratka na biračko mjesto	15
6.2.4. Glasovanje birača ispred biračkog mjesta	16
7. Postupak s punom glasačkom kutijom za vrijeme glasovanja	16
VI. ZATVARANJE BIRAČKOG MJESTA	17
VII. POSTUPCI BIRAČKOG ODBORA NAKON ZATVARANJA BIRAČKOG MJESTA	17
1. Općenito	17
2. Utvrđivanje rezultata glasovanja na biračkom mjestu	17
2.1. Općenito	17
2.2. Postupanje biračkog odbora prije otvaranja glasačkih kutija	18
2.2.1. Određivanje redoslijeda utvrđivanja rezultata glasovanja na izborima	18
2.2.2. Utvrđivanje broja birača koji su pristupili glasovanju	18
2.3. Postupanje biračkog odbora nakon otvaranja glasačke kutije	19
2.4. Odvajanje nevažećih od važećih glasačkih listića	20
2.5. Utvrđivanje broja glasova koje je dobila svaka pojedina kandidacijska lista, odnosno svaki pojedini kandidat na izborima	21
3. Ispravljavanje pogrešaka u zapisniku o radu	21

4. Potpisivanje zapisnika o radu _____	21
VIII. DOSTAVA IZBORNOG MATERIJALA NADLEŽNIM IZBORNIM POVJERENSTVIMA _____	21
IX. PROMATRAČI _____	22
1. Pravo promatranja _____	22
2. Prava i obveze promatrača _____	23
3. Prava i obveze biračkog odbora _____	23
X. DRUGI KRUG GLASOVANJA ZA IZBOR OPĆINSKIH NAČELNIKA, GRADONAČELNIKA, ŽUPANA, ODNOSNO GRADONAČELNIKA GRADA ZAGREBA TE PONOVLJENI IZBOR ZAMJENIKA OPĆINSKIH NAČELNIKA, GRADONAČELNIKA IZ REDA PRIPADNIKA NACIONALNIH MANJINA, ODNOSNO ZAMJENIKA OPĆINSKIH NAČELNIKA IZ REDA PRIPADNIKA HRVATSKOGA NARODA _____	24
1. Izborni materijal za drugi krug glasovanja za izbor općinskog načelnika, gradonačelnika i/ili župana _____	24
2. Izborni materijal za drugi krug glasovanja za izbor gradonačelnika Grada Zagreba _____	24
3. Izborni materijal za ponovljeni izbor općinskih načelnika, gradonačelnika i/ili župana iz reda pripadnika nacionalnih manjina odnosno zamjenika općinskih načelnika iz reda pripadnika hrvatskoga naroda _____	25
4. Pribor za glasovanje _____	26
5. Rad biračkog odbora u drugom krugu glasovanja, odnosno na ponovljenom izboru _____	26
6. Promatrači u drugom krugu glasovanja, odnosno na ponovljenom izboru _____	26
Prilog _____	26

I. UVOD

Izbori članova predstavničkih tijela jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave, izbori općinskih načelnika, gradonačelnika i župana te njihovih zamjenika i izbori zamjenika općinskih načelnika, gradonačelnika i župana iz reda pripadnika nacionalnih manjina, odnosno iz reda pripadnika hrvatskoga naroda održat će se

u nedjelju, 16. svibnja 2021.

Podsjetnik za rad biračkih odbora na Lokalnim izborima 2021. (dalje: Podsjetnik) izrađen je radi pripreme članova biračkih odbora za provedbu glasovanja i osiguravanja pravilnosti i tajnosti glasovanja na biračkim mjestima na navedenim izborima.

Ovaj Podsjetnik temelji se na Zakonu o lokalnim izborima, Zakonu o registru birača te Obvezatnim uputama Državnog izbornog povjerenstva Republike Hrvatske (dalje: Državno izborno povjerenstvo) o pravima i dužnostima promatrača broj L IV od 14. travnja 2021., Obvezatnim uputama o načinu glasovanja birača s invaliditetom, nepismenih birača te birača koji nisu u mogućnosti pristupiti na biračko mjesto broj L V od 14. travnja 2021. i Obvezatnim uputama o načinu uređenja biračkog mjesta broj L VI od 14. travnja 2021.

Navedeni zakoni i Obvezatne upute Državnog izbornog povjerenstva objavljeni su u „Narodnim novinama“ i na mrežnoj stranici Državnog izbornog povjerenstva www.izbori.hr.

Birački odbor dužan je ovaj Podsjetnik dobro proučiti i koristiti ga za vrijeme rada.

Napomena: Izrazi u ovome Podsjetniku koji imaju rodno značenje odnose se jednako na muški i ženski rod bez obzira u kojem su rodu navedeni.

II. IZBORNI MATERIJAL KOJI ĆE DOBITI BIRAČKI ODBOR

Nadležno općinsko odnosno gradsko izborno povjerenstvo dostavit će svakom biračkom odboru na svom području izborni materijal i pribor za glasovanje, kako slijedi:

1. IZBORNI MATERIJAL:

A) Svakom biračkom odboru dostavit će se:

- **Izvadak iz popisa birača:**

- 1) za izbor članova općinskog/gradskog vijeća
- 2) za izbor članova županijske skupštine
- 3) za izbor općinskog načelnika/gradonačelnika i zamjenika općinskog načelnika/gradonačelnika (dalje: izbor općinskog načelnika/gradonačelnika) i
- 4) za izbor župana i zamjenika župana (dalje: izbor župana).

- **Glasački listići:**

- 1) za izbor članova općinskog/gradskog vijeća
- 2) za izbor članova županijske skupštine
- 3) za izbor općinskog načelnika/gradonačelnika i
- 4) za izbor župana.

- **Oglasi:**

- 1) sa svim kandidacijskim listama i zbirnim listama kandidacijskih lista
- 2) zbirnih lista kandidatura za izbor općinskog načelnika/gradonačelnika i župana i
- 3) obavijest o adresi (mjestu) gdje birači mogu ishoditi potvrdu za glasovanje (**plavu potvrdu**).

- **Obrasci zapisnika oznake:**

- 1) **OLS-7**-zapisnik o radu biračkog odbora za izbor članova općinskog/gradskog vijeća i prijepise zapisnika
- 2) **OLS-8**-zapisnik o radu biračkog odbora za izbor članova županijske skupštine i prijepise zapisnika
- 3) **OLN-7**-zapisnik o radu biračkog odbora za izbor općinskog načelnika/gradonačelnika i prijepise zapisnika i
- 4) **OLN-8**-zapisnik o radu biračkog odbora za izbor župana.

B) U općinama i gradovima u kojima se, pored navedenih izbora, održava i izbor zamjenika općinskog načelnika/gradonačelnika i/ili župana iz reda pripadnika nacionalnih manjina, odnosno izbor zamjenika općinskog načelnika iz reda pripadnika hrvatskoga naroda, biračkom odboru, pored izbornog materijala navedenog pod točkom 1. A), dostavit će se i:

- **Izvadak iz popisa birača:**

- 1) za izbor zamjenika općinskog načelnika/gradonačelnika i/ili župana iz reda pripadnika nacionalnih manjina **i/ili**
- 2) za izbor zamjenika općinskog načelnika iz reda pripadnika hrvatskoga naroda.

- **Glasački listići:**

- 1) za izbor zamjenika općinskog načelnika/gradonačelnika i/ili župana iz reda pripadnika nacionalnih manjina **i/ili**
- 2) za izbor zamjenika općinskog načelnika iz reda pripadnika hrvatskoga naroda.

- **Oglasi:**

- 1) zbirnih lista kandidatura za izbor općinskog načelnika/gradonačelnika i/ili župana iz reda pripadnika nacionalnih manjina **i/ili**
- 2) zbirnu listu kandidatura za izbor općinskog načelnika iz reda pripadnika hrvatskoga naroda i
- 3) obavijesti za biračka mjesta na kojima birači mogu glasovati i za zamjenika općinskog načelnika/gradonačelnika i/ili župana iz reda pripadnika nacionalnih manjina, odnosno za zamjenika općinskog načelnika iz reda pripadnika hrvatskoga naroda.

- **Obrasci zapisnika oznake:**

- 1) **OMLN-7**– zapisnik o radu biračkog odbora za izbor zamjenika općinskog načelnika/gradonačelnika iz reda pripadnika nacionalnih manjina, odnosno iz reda pripadnika hrvatskoga naroda i prijepise zapisnika i/ili
- 2) **OMLN-8**- zapisnik o radu biračkog odbora za izbor zamjenika župana iz reda pripadnika nacionalne manjine i prijepise zapisnika.

C) Za izbor članova Gradske skupštine i za izbor gradonačelnika i zamjenika gradonačelnika Grada Zagreba, Izorno povjerenstvo Grada Zagreba dostavit će biračkim odborima na svom području sljedeći izborni materijal:

- **Izvadak iz popisa birača:**

- 1) za izbor članova Gradske skupštine Grada Zagreba i
- 2) za izbor gradonačelnika i zamjenika gradonačelnika Grada Zagreba (dalje: izbor gradonačelnika Grada Zagreba).

- **Glasački listići:**

- 1) za izbor članova Gradske skupštine Grada Zagreba i
- 2) za izbor gradonačelnika Grada Zagreba.

- **Oglasi:**

- 1) sa svim kandidacijskim listama i zbirnom listom kandidacijskih lista
- 2) zbirnu listu kandidatura za izbor gradonačelnika Grada Zagreba i
- 3) obavijest o adresi (mjestu) gdje birači mogu ishoditi potvrdu za glasovanje (**plavu potvrdu**).

- **Obrasci zapisnika oznake:**

- 1) **OLS-8**- zapisnik o radu biračkog odbora za izbor članova Gradske skupštine Grada Zagreba i prijepise zapisnika i
- 2) **OLN-8**- zapisnik o radu biračkog odbora za izbor gradonačelnika Grada Zagreba i prijepise zapisnika.

Uz navedeni izborni materijal, nadležno izorno povjerenstvo predat će nadležnim biračkim odborima zaprimljene zahtjeve birača za glasovanje izvan biračkog mjesta i popis promatrača.

2. PRIBOR ZA GLASOVANJE:

- Glasачke kutije
- Za svaku glasačku kutiju:
 1. sigurnosne naljepnice
 2. trobojni konac
 3. shema sklapanja glasačke kutije i
 4. grb Republike Hrvatske
- Paravane
- Više kemijskih olovaka,
- Više grafitnih olovaka,
- Više listova bijelog papira,
- Više omotnica, a osobito za:
 1. neupotrijebljene glasačke listiće
 2. nevažeće glasačke listiće
 3. glasačke listiće kojima se glasovalo izvan biračkog mjesta
 4. potvrde za glasovanje te
- više košuljica (presavijeni A3 papir) za važeće glasačke listiće.

Birački odbor preuzet će izborni materijal i pribor za glasovanje od općinskog, gradskog izbornog povjerenstva odnosno Izbornog povjerenstva Grada Zagreba u pravilu dan prije održavanja izbora.

Predsjednik odnosno potpredsjednik biračkog odbora potpisat će potvrdu o preuzimanju izbornog materijala i pribora za glasovanje.

III. RAD BIRAČKOG ODBORA PRIJE POČETKA GLASOVANJA

1. Uređenje biračkog mjesta

Predsjednik, potpredsjednik i članovi biračkog odbora (dalje: članovi biračkog odbora) uređuju prostoriju za glasovanje na biračkom mjestu u **pravilu** večer prije dana izbora.

Članovi biračkog odbora dužni su:

- **najkasnije jedan sat** prije početka glasovanja doći na biračko mjesto, u prostoriju u kojoj će se glasovati i, ako to nisu učinili dan ranije, urediti prostoriju za glasovanje
- provjeriti je li sav promidžbeni materijal uklonjen s biračkog mjesta i iz njegove neposredne blizine (u krugu od oko 50 metara), u protivnom su dužni isti, bez odlaganja, i ako je to moguće, ukloniti i
- neposredno prije otvaranja biračkog mjesta, na biračima vidljivom mjestu ispred prostorije u kojoj će glasovati, **istaknuti oglase** navedene u točki II. ovog Podsjetnika.

U prostorijama u kojima će se glasovati mogu se isticati samo državni simboli kao što su grb Republike Hrvatske i zastava Republike Hrvatske te obilježja županija, općina odnosno gradova u skladu s njihovim statutom.

Svako biračko mjesto mora biti u posebnoj prostoriji za glasovanje, koja mora biti **uređena na način da se osigura tajnost glasovanja** paravanima ili sličnim sredstvima tako da nitko u prostoriji ne može vidjeti kako je birač popunio glasački listić.

Ovisno o epidemiološkoj situaciji u vrijeme održavanja izbora, Državno izborno povjerenstvo donijet će posebnu tehničku uputu vezanu uz uređenje biračkog mjesta i postupanje biračkog odbora i birača na biračkom mjestu.

2. Priprema biračkog odbora za početak glasovanja



Birački odbor pregledat će zaprimljeni izborni materijal pri čemu će:

- **provjeriti** jesu li zaprimljeni odgovarajući izvadci iz popisa birača i **utvrditi** je li svaki zaprimljeni izvadak zaključen rednim brojem, potpisan te ovjeren od strane nadležnog upravnog tijela županije, odnosno Grada Zagreba (dalje: nadležno upravno tijelo)
- **utvrditi** broj zaprimljenih glasačkih listića za svake izbore (po vrstama)
- **utvrditi** jesu li zaprimljeni obrasci zapisnika o radu biračkog odbora (dalje: zapisnik o radu) navedeni u točki II. ovoga Podsjetnika
- **provjeriti** jesu li zaprimljene glasačke kutije te sigurnosne naljepnice (2 komada za svaku glasačku kutiju), trobojni konac, shema sklapanja glasačke kutije i grb Republike Hrvatske
- **pregledati glasačke kutije** i nakon što utvrdi da su glasačke kutije prazne, na mjestima na kojima se otvaraju **zatvoriti** sigurnosnom naljepnicom (na način kako je to objašnjeno u shemi koja je priložena uz glasačke kutije)
- **glasačke listiće izdvojiti prema vrsti izbora** (prema bojama glasačkih listića, dakle posebno glasačke listiće za izbor općinskog/gradskog vijeća, za izbor županijske skupštine, glasačke listiće za izbor općinskog načelnika/gradonačelnika i dr.)
- **pomiješati zasebno svaku pojedinu grupu** glasačkih listića tako da nisu složeni po serijskim brojevima i **lepezasto ih postaviti na stol na način da se ne vidi serijski broj glasačkog listića**
- na prednju stranu svake glasačke kutije **istaknuti** glasački listić kakav se ubacuje u tu glasačku kutiju
- **staviti kemijske olovke (ne grafitne olovke!)** na svako mjesto na kojemu će birači glasovati.

Birač popunjava glasački listić isključivo kemijskom olovkom!

Birač može prilikom popunjavanja glasačkog listića koristiti vlastitu kemijsku olovku.

3. Organizacija rada biračkog odbora

Prije početka rada, predsjednik, odnosno potpredsjednik biračkog odbora organizirat će rad biračkog odbora na način da:

- najmanje jedan član biračkog odbora utvrđuje identitet birača i provjerava je li birač upisan u izvadcima iz popisa birača ili ima li potvrdu za glasovanje (dalje: plava potvrda), za izbore koji se provode na tom biračkom mjestu te zaokružuje redni broj ispred njegovog prezimena i imena u izvadcima iz popisa birača ili prilaže predanu plavu potvrdu uz izvadak iz popisa birača za onu vrstu izbora za koju je utvrđeno da birač ima pravo glasovati i za koju mu je uručen glasački listić

- najmanje jedan član biračkog odbora uručuje biraču glasački listić za svaku pojedinu vrstu izbora za koje je prethodno utvrđeno da taj birač ima pravo glasovati i objašnjava biraču način glasovanja
- najmanje jedan član biračkog odbora pazi da birač glasački listić ubaci u odgovarajuću glasačku kutiju i nadzire birače koji čekaju u redu za glasovanje te
- najmanje dva člana biračkog odbora omogućavaju biračima glasovanje izvan biračkog mjesta.

IV. OTVARANJE BIRAČKOG MJESTA

Biračko mjesto otvara se u 7,00 sati.

V. RAD BIRAČKOG ODBORA ZA VRIJEME GLASOVANJA

1. Općenito

Glasovanje traje neprekidno od 7,00 sati do 19,00 sati.

U 19,00 sati zatvara se biračko mjesto, ali će se biračima koji su se tada zatekli na tom biračkom mjestu omogućiti glasovanje i nakon 19,00 sati.

Za vrijeme glasovanja, u radu biračkog odbora, mora sudjelovati predsjednik biračkog odbora ili potpredsjednik te najmanje četiri člana biračkog odbora.

Predsjednik biračkog odbora ovlašten je i dužan osiguravati red i mir na biračkom mjestu za vrijeme glasovanja, kao i nakon zatvaranja biračkog mjesta.

Ako je to nužno radi očuvanja reda i mira te radi nesmetanog odvijanja glasovanja, predsjednik biračkog odbora može zatražiti pomoć policije.

Nitko, osim pripadnika policije na poziv predsjednika biračkog odbora, ne smije doći na biračko mjesto naoružan.

2. Utvrđivanje identiteta birača i postojanja biračkog prava

2.1. Općenito

Na lokalnim izborima birač glasuje na biračkom mjestu određenom prema mjestu njegovog prebivališta.

A) Na biračkim mjestima određenim na području općine odnosno grada, birač ima pravo glasovati za izbor:

- članova općinskog/gradskog vijeća
- članova županijske skupštine
- općinskog načelnika/gradonačelnika te
- župana.

Ako se na biračkim mjestima u općini odnosno gradu održava i izbor zamjenika općinskog načelnika/gradonačelnika i/ili župana iz reda pripadnika nacionalne manjine, odnosno izbor zamjenika općinskog načelnika iz reda pripadnika hrvatskoga naroda, **uz izbore navedene pod A),**

- **birač pripadnik nacionalne manjine** ima pravo glasovati **i** za izbor zamjenika općinskog načelnika/gradonačelnika i/ili župana iz reda pripadnika nacionalne manjine kojoj nacionalnoj manjini taj birač pripada, dok
- **birač pripadnik hrvatskoga naroda** ima pravo glasovati **i** za izbor zamjenika općinskog načelnika iz reda pripadnika hrvatskoga naroda.

B) Na biračkim mjestima određenim na području Grada Zagreba, birač ima pravo glasovati za izbor:

- članova Gradske skupštine Grada Zagreba i
- gradonačelnika Grada Zagreba.

Ako birač **ne želi** glasovati na svim vrstama izbora koji se provode na biračkom mjestu kojemu birač pripada prema svome prebivalištu i za koje je utvrđeno da ima pravo glasovati, birački odbor neće mu uručiti glasački listić/glasačke listiće za izbor/izbore na kojem/kojima birač nije želio glasovati.

2.2. Utvrđivanje identiteta birača

Predsjednik biračkog odbora odnosno od njega ovlaštenu član biračkog odbora **zadužen za provjeru identiteta birača** utvrđuje identitet birača.

Identitet birača utvrđuje se uvidom u javnu ispravu s **fotografijom na temelju koje se može nedvojbeno utvrditi identitet birača**, primjerice uvidom u:

- osobnu iskaznicu
- putovnicu
- vozačku dozvolu i sl.

2.3. Utvrđivanje prava glasovanja birača na biračkom mjestu

Nakon što je utvrđen identitet birača, potrebno je provjeriti je li birač upisan u odgovarajućim izvadcima iz popisa birača koji su dostavljeni na to biračko mjesto.

Ako birački odbor utvrdi da birač nije upisan u odgovarajući izvadak iz popisa birača i da nema **plavu potvrdu**, **neće** mu dopustiti glasovanje.

Nakon što je utvrđeno da je birač upisan u odgovarajući izvadak iz popisa birača ili da ima **plavu potvrdu**, istovremeno s predajom glasačkog listića tom biraču, zaokružuje se redni broj ispred njegovog prezimena i imena u **odgovarajućem** izvatku iz popisa birača, odnosno prilaže se predana **plava potvrda** uz izvadak iz popisa birača za onu vrstu izbora na koju se potvrda i odnosi.

Redni broj ispred prezimena i imena birača mora se zaokružiti na svim izvadcima iz popisa birača za koje izbore je tom biraču predan glasački listić. Isto se odnosi i na obvezu prilaganja **plave/plavih potvrda** uz izvatke iz popisa birača.

Birača koji je pristupio na biračko mjesto kojemu pripada prema svom prebivalištu, ali nije želio glasovati za određenu vrstu/vrste izbora koji se provode na tom biračkom mjestu, a za koje je utvrđeno da ima pravo glasovati, birački odbor tog birača se ne zaokružuje u izvatku iz popisa birača za onu vrstu izbora za koju birač nije želio glasovati

3. Glasovanje birača s plavom potvrdom

3.1. Općenito

Birač koji ima **plavu potvrdu** ima pravo glasovati samo na biračkom mjestu kojemu pripada prema adresi svoga prebivališta i samo za onu vrstu izbora koja je naznačena na toj **potvrđi**.

Jednom biraču može biti izdano više **plavih potvrda** ovisno o tome na koliko vrsta izbora, koji se provode na određenom biračkom mjestu, birač ima pravo glasovati.

- Biraču koji glasuje za izbor članova županijske skupštine, za izbor župana, za izbor općinskog/gradskog vijeća te za izbor općinskog načelnika/gradonačelnika izdat će se **plave potvrde** i to po jedna **potvrda** za svaku od navedenih vrsta izbora na kojima birač ima pravo glasovati. Na svakoj **plavoj potvrđi** bit će naznačeno za koju vrstu izbora je ta **potvrda** izdana.

*Primjer: Biraču koji glasuje na biračkom mjestu u Velikoj Gorici mogu biti izdane najviše četiri **plave potvrde** i to jedna za izbor članova Županijske skupštine Zagrebačke županije, jedna za izbor župana Zagrebačke županije, jedna za izbor članova Gradskog vijeća Grada Velike Gorice te jedna za izbor gradonačelnika Grada Velike Gorice.*

*Primjer: Biraču koji glasuje za izbor članova Gradske skupštine Grada Zagreba i za izbor gradonačelnika Grada Zagreba mogu biti izdane najviše dvije **plave potvrde** i to jedna za izbor članova Gradske skupštine Grada Zagreba i jedna za izbor gradonačelnika Grada Zagreba.*

- U općini/gradu/županiji u kojoj/kojem se provodi i izbor zamjenika općinskog načelnika/gradonačelnika i/ili župana **iz reda pripadnika nacionalne manjine**, odnosno u općini u kojoj se provodi i izbor zamjenika općinskog načelnika **iz reda pripadnika hrvatskoga naroda**, samo za birače iz reda pripadnika nacionalne manjine, odnosno hrvatskoga naroda koji imaju pravo glasovati na navedenim izborima izdat će se **i plava potvrda** za glasovanje za tu vrstu izbora, a koja će sadržavati i podatak o nacionalnosti birača.

3.2. Postupanje biračkog odbora kada na biračko mjesto pristupi birač s plavom potvrdom/plavim potvrdama

Kada na biračko mjesto pristupi birač s **plavom potvrdom**, birački odbor će:

1. utvrditi identitet birača na način opisan u ovome Podsjetniku pod točkom 2.2. Utvrđivanje identiteta
2. preuzeti **plavu potvrdu** od birača i izvršiti uvid u **potvrdu** kako bi utvrdio:
 - a) ima li birač pravo glasovati na tom biračkom mjestu

- birač s **plavom potvrdom** ima pravo glasovati na biračkom mjestu koje je naznačeno na toj **potvrđi**
 - ako birački odbor utvrdi da birač s **plavom potvrdom** nema pravo glasovati na biračkom mjestu na koje je birač pristupio iz razloga što je na njegovoj **potvrđi** naznačeno drugo biračko mjesto, birački odbor uputit će tog birača da pravo glasa ostvari na biračkom mjestu koje je naznačeno na njegovoj **plavoj potvrđi**
3. biraču za kojeg je utvrđeno da ima pravo glasovati s **plavom potvrdom** na biračkom mjestu na koje je pristupio, uručiti glasački listić za onu vrstu/one vrste izbora koje su naznačene na **potvrđi/potvrđama** koju/koje je birač uručio biračkom odboru
 4. **plavu potvrdu priložiti uz odgovarajući izvadak iz popisa birača** s obzirom na vrstu izbora na koju se **potvrda** odnosi te ona **čini sastavni dio tog izvataka**. Birača koji je glasovao na osnovi **plave potvrde**, birački odbor **ne dopisuje** u izvadak iz popisa birača.

***Primjer: Plavu potvrdu** na kojoj je naznačeno da je izdana za izbor župana, birački odbor priložit će uz izvadak iz popisa birača za izbor župana, dok će **plavu potvrdu** koja je izdana za izbor članova općinskog vijeća priložiti uz izvadak iz popisa birača za izbor članova općinskog vijeća.*

Na isti način birački odbor postupit će i u slučaju **plavih potvrda** koje su izdane za izbor zamjenika općinskog načelnika/gradonačelnika/župana iz reda pripadnika nacionalne manjina, odnosno koje su izdane za izbor zamjenika općinskog načelnika iz reda pripadnika hrvatskoga naroda.

***Primjer: Plavu potvrdu** na kojoj je naznačeno da je izdana za izbor zamjenika župana iz reda pripadnika određene nacionalne manjine, birački odbor priložit će uz izvadak iz popisa birača za izbor zamjenika župana iz reda pripadnika te nacionalne manjine, dok će **plavu potvrdu** koja je izdana za izbor zamjenika općinskog načelnika iz reda pripadnika hrvatskoga naroda priložiti uz izvadak iz popisa birača za izbor zamjenika općinskog načelnika iz reda pripadnika hrvatskoga naroda.*

5. nakon završetka glasovanja na biračkom mjestu, prilikom utvrđivanja rezultata glasovanja, upisati u odgovarajući zapisnik o radu, ovisno o kojoj se vrsti izbora radi, utvrđeni ukupan broj birača koji je za tu vrstu izbora predao biračkom odboru **plave potvrde**.

***Primjer:** U zapisniku o radu za izbor gradonačelnika, u za to odgovarajuću rubriku, birački odbor upisat će ukupan broj birača koji je, na tom biračkom mjestu, predao **plave potvrde** za izbor gradonačelnika. U zapisniku o radu za izbor članova županijske skupštine, u za to odgovarajuću rubriku, birački odbor upisat će ukupan broj birača, koji je na tom biračkom mjestu, predao **plave potvrde** za izbor članova županijske skupštine. U zapisniku o radu za izbor zamjenika gradonačelnika iz reda pripadnika određene nacionalne manjine, u za to odgovarajuću rubriku, birački odbor upisat će ukupan broj birača, koji je na tom biračkom mjestu, predao **plave potvrde** za izbor zamjenika gradonačelnika iz reda pripadnika te nacionalne manjine itd.*

6. nakon završetka utvrđivanja rezultata glasovanja, **plavu potvrdu** sa svim ostalim izbornim materijalom, dostaviti nadležnom općinskom/gradskom izbornom povjerenstvu odnosno Izbornom povjerenstvu Grada Zagreba.

4. Glasovanje birača na izborima zamjenika općinskih načelnika/ gradonačelnika i/ili župana iz reda pripadnika nacionalnih manjina, odnosno na izborima zamjenika općinskih načelnika iz reda pripadnika hrvatskoga naroda

U onim općinama i gradovima u kojima pripadnici nacionalnih manjina imaju pravo birati zamjenika općinskog načelnika/gradonačelnika i/ili župana iz reda pripadnika nacionalne manjine, odnosno u onim općinama u kojima pripadnici hrvatskoga naroda imaju pravo birati zamjenika općinskog načelnika iz reda pripadnika hrvatskoga naroda, na biračima vidljivom mjestu ispred prostorije u kojoj će se glasovati, **postaviti će** se oglas da se na tom biračkom mjestu glasuje i za zamjenika općinskog načelnika/gradonačelnika i/ili župana iz reda pripadnika nacionalne manjine, odnosno za zamjenika općinskog načelnika iz reda pripadnika hrvatskoga naroda, s uputom da će se biraču iz reda pripadnika nacionalne manjine, odnosno biraču iz reda pripadnika hrvatskoga naroda predati glasački listić za navedene izbore **na traženje tog birača!**

Predsjednik biračkog odbora ili od njega ovlaštenu član biračkog odbora, dužan je biraču pripadniku nacionalne manjine **na njegovo traženje** predati glasački listić za izbor zamjenika općinskog načelnika/gradonačelnika i/ili župana iz reda pripadnika nacionalne manjine kojoj taj birač pripada.

Na isti način postupiti će se i prilikom glasovanja birača iz reda pripadnika hrvatskoga naroda na izboru zamjenika općinskog načelnika iz reda pripadnika hrvatskoga naroda.

5. Naputak biračima o načinu glasovanja

Član biračkog odbora zadužen za uručenje glasačkih listića biračima, uručuje biraču odgovarajuće glasačke listiće, koje je prethodno nasumično izvukao iz lepezasto postavljenih glasačkih listića okrenutih prema dolje da se ne vidi njihov serijski broj, odnosno glasački listić na kojemu je birač pokazao da mu se uruči (birač ne smije samostalno uzeti glasački listić iz lepezasto postavljenih glasačkih listića) i daje usmenu uputu biraču o načinu glasovanja i to, primjerice, kako slijedi:

„Otiđite do paravana koji je trenutno slobodan ili do slobodnog mjesta određenog za glasovanje.

Prije glasovanja pročitajte naputak o načinu glasovanja na glasačkom listiću.

Kemijskom olovkom na svakom glasačkom listiću zaokružite:

*- na izboru članova općinskog/gradskog vijeća, na izboru članova županijske skupštine/Gradske skupštine Grada Zagreba **redni broj ispred kandidacijske liste** za koju želite glasovati,*

*- na izboru općinskog načelnika/gradonačelnika, župana, kao i na izboru zamjenika općinskog načelnika/gradonačelnika, župana iz reda pripadnika nacionalne manjine, odnosno na izboru zamjenika općinskog načelnika iz reda pripadnika hrvatskoga naroda, zaokružite **redni broj ispred imena i prezimena kandidata** za kojeg želite glasovati.*

Presavijte glasački listić i ubacite ga u onu glasačku kutiju na kojoj je istaknut taj glasački listić.“

Član biračkog odbora koji se brine da se glasački listić ubaci u odgovarajuću glasačku kutiju mora uputiti birača da glasački listić određene vrste (boje) ubaci u za to određenu glasačku kutiju.

6. Glasovanje birača s invaliditetom, nepismenih birača te birača koji nisu u mogućnosti pristupiti na biračko mjesto

6.1. Glasovanje uz pomoć druge osobe

Glasovanje se obavlja osobno.

Birač koji zbog kakve **tjelesne mane** (sljepoća, slabovidnost, oštećenje gornjih ekstremiteta ili druga oštećenja koja mu onemogućavaju samostalno glasovanje) ili zbog toga što je **nepismen** ne bi mogao samostalno glasovati, može glasovati uz pomoć druge osobe (koja ne smije biti član biračkog odbora) koja je pismena i koja će za njega, po njegovoj ovlasti i uputi popuniti glasački listić, predsjednik biračkog odbora **dozvolit** će takvo glasovanje.

Birače koji su glasovali na opisani način, birački odbor će poimenično navesti u odgovarajućim zapisnicima o radu, ovisno o vrsti izbora na koju se odnosi, pod točkom **VI. stupac a**).

6.2. Glasovanje birača koji nisu u mogućnosti pristupiti biračkom mjestu

6.2.1. Dostava obavijesti biračkom odboru o nemogućnosti pristupa birača biračkom mjestu

Birački odbor omogućit će glasovanje biraču koji zbog teže bolesti, nemoći ili s obzirom na postojanje invaliditeta nije u mogućnosti pristupiti na biračko mjesto (jer je bolestan kod kuće, osoba s invaliditetom ili nepokretna osoba i sl.), ako birač izrazi želju glasovati i o tome obavijesti nadležno izbornu povjerenstvo **najranije tri dana prije dana održavanja izbora ili birački odbor do 12:00 sati na dan održavanja izbora**.

Ako birač, koji nije u mogućnosti pristupiti na biračko mjesto, a izrazi želju glasovati, ne može o tome samostalno obavijestiti nadležno izbornu povjerenstvo ili birački odbor, po njegovoj uputi to **može učiniti druga osoba od njegova povjerenja** (npr. član obitelji, susjed i sl.) i to za jednog birača ili za birače-članove jednog kućanstva.

Izbornu povjerenstvo koje je birač pravovremeno obavijestio da ne može pristupiti na biračko mjesto o tome će dostaviti obavijest predsjedniku ili potpredsjedniku biračkog odbora, zajedno s cjelokupnim izbornim materijalom.

Birački odbor će svakom biraču, koji je o nemogućnosti pristupa na biračko mjesto **pravovremeno** obavijestio izbornu povjerenstvo, odnosno na dan izbora **do 12:00 sati** birački odbor, omogućiti glasovanje **na adresi u obuhvatu biračkog mjesta**.

Iznimno, kada je birački odbor na dan provođenja izbora, **ali nakon 12:00 sati** obaviješten da birač koji nije u mogućnosti pristupiti na biračko mjesto želi glasovati ili **ako se povodom pravodobne obavijesti birača** (do 12:00 sati na izborni dan) pojave druge okolnosti zbog kojih bi uredno provođenje izbora na biračkom mjestu bilo dovedeno u pitanje, tom će biraču birački odbor omogućiti glasovanje, **ako** birački odbor ocijeni da će takvo glasovanje **moći provesti bez ometanja glasovanja na biračkom mjestu i ako to tehnički uvjeti dopuštaju**.

6.2.2. Postupanje biračkog odbora nakon zaprimanja obavijesti o nemogućnosti pristupa birača biračkom mjestu i glasovanje birača koji ne može pristupiti biračkom mjestu

Radi omogućavanja glasovanja biraču koji nije u mogućnosti pristupiti na biračko mjesto, predsjednik biračkog odbora će:

- provjeriti je li birač za kojeg je zatraženo glasovanje izvan biračkog mjesta upisan u izvadak iz popisa birača i

- odrediti najmanje dva člana biračkog odbora koji će posjetiti birača na adresi u obuhvatu biračkog mjesta i omogućiti mu tajno glasovanje.

S biračkog mjesta potrebno je uzeti više glasačkih listića od svake vrste izbora, koji se na tom biračkom mjestu provode i za koje je utvrđeno da birač ima pravo glasovati, kako bi birač mogao nasumično odabrati jedan od više glasačkih listića od svake vrste izbora, a kako bi se smanjila mogućnost saznanja serijskog broja glasačkog listića, a radi zaštite prava tajnosti glasovanja.

Ako se na biračkom mjestu provodi i izbor zamjenika općinskog načelnika/gradonačelnika i/ili župana iz reda pripadnika određene nacionalne manjine odnosno izbor zamjenika općinskog načelnika iz reda pripadnika hrvatskoga naroda, a birački odbor, uvidom u izvadak iz popisa birača, za birača, koji želi glasovati izvan biračkog mjesta, utvrdi da je pripadnik takve nacionalne manjine odnosno hrvatskoga naroda, članovi biračkog odbora koji su određeni da ga posjete, obvezno će, u skladu sa nacionalnom pripadnosti tog birača, ponijeti i više glasačkih listića za izbor zamjenika općinskog načelnika/gradonačelnika i/ili župana iz reda pripadnika te nacionalne manjine odnosno za izbor zamjenika općinskog načelnika iz reda pripadnika hrvatskoga naroda.

Biraču, koji ima pravo glasovati za izbor zamjenika općinskog načelnika/gradonačelnika i/ili župana iz reda pripadnika nacionalne manjine kojoj manjini taj birač i pripada, odnosno biraču koji ima pravo glasovati za zamjenika općinskog načelnika iz reda pripadnika hrvatskoga naroda, birački odbor će, **na njegovo traženje** predati glasački listić za izbor zamjenika općinskog načelnika/gradonačelnika i/ili župana iz reda pripadnika nacionalne manjine odnosno za izbor zamjenika općinskog načelnika iz reda pripadnika hrvatskoga naroda.

Ako birač, koji glasuje izvan biračkog mjesta, **ne želi** glasovati na svim vrstama izbora koji se provode na biračkom mjestu kojemu pripada prema svome prebivalištu i za koje je utvrđeno da ima pravo glasovati, birački odbor će glasački listić/glasačke listiće za izbor/izbore na kojem/kojima birač nije iskoristio pravo glasa, vratiti među neupotrijebljene listiće.

Nakon glasovanja, birač će sam presaviti glasačke listiće (tako da se radi zaštite prava tajnosti glasovanja ne vidi kako je birač popunio glasački listić), potom će takav glasački listić staviti u zasebne omotnice (kuverte) i zatvoriti je u prisutnosti članova biračkog odbora.

Na omotnice s glasačkim listićima birački odbor će upisati za koju je vrstu izbora birač glasovao.

6.2.3. Postupanje biračkog odbora nakon povratka na biračko mjesto

Odmah po povratku na biračko mjesto članova biračkog odbora koji su omogućili biraču da glasuje izvan biračkog mjesta, potrebno je:

- da predsjednik biračkog odbora ili od njega ovlaštenu član u izvatku iz popisa birača zaokruži redni broj ispred prezimena i imena birača koji je glasovao na opisani način, i to u odgovarajućem izvatku iz popisa birača, ovisno o tome na kojim vrstama izbora je birač glasovao
- predati omotnicu/omotnice predsjedniku biračkog odbora koji će izvaditi presavijeni glasački listić iz svake omotnice i odmah, bez pregledavanja, presavijeni glasački listić ubaciti u odgovarajuću glasačku kutiju, a preostale neupotrijebljene glasačke listiće će priložiti uz ostale neupotrijebljene glasačke listiće za pojedinu vrstu izbora na tom biračkom mjestu.

Birače koji su glasovali na opisani način, birački odbor će poimenično navesti u odgovarajućim zapisnicima o radu (ovisno o vrsti izbora na koju se odnosi) pod točkom **VI. stupac b**).

Evidencija izlazaka članova biračkih odbora radi provedbe glasovanja birača izvan biračkog mjesta

Kako bi se osigurala kontrola izlazaka članova biračkog odbora radi provedbe glasovanja birača izvan biračkog mjesta te ukupnog broja preuzetih i vraćenih glasačkih listića, predsjednik biračkog odbora dužan je osigurati vođenje evidencije izlazaka članova biračkog odbora sukladno obrascu koji će biti dostavljen u izbornom materijalu.

Navedeni obrazac dužni su čitko ispuniti i potpisati članovi biračkog odbora koji su proveli postupak glasovanja birača izvan biračkog mjesta.

6.2.4. Glasovanje birača ispred biračkog mjesta

Kada biračko mjesto, pored svih nastojanja da se osigura pristupačnost biračima s invaliditetom, ne zadovoljava zahtjeve pristupačnosti osobama s invaliditetom, a birač s invaliditetom dođe ispred biračkog mjesta i izrazi želju glasovati, predsjednik biračkog odbora odredit će dva člana biračkog odbora i uputiti ih da ispred biračkog mjesta omoguće biraču s invaliditetom glasovanje.

Birački odbor će tom biraču omogućiti glasovanje na način opisan u ovome Podsjetniku, u točki 6. Glasovanje birača s invaliditetom, nepismenih birača, slijepih birača te birača koji nisu u mogućnosti pristupiti na biračko mjesto podtočki 6.2.2., a nakon glasovanja birača, birački odbor će postupiti na način opisan u podtočki 6.2.3.

Birače koji su glasovali na opisani način, birački odbor će poimenično navesti u odgovarajućim zapisnicima o radu (ovisno o vrsti izbora na koju se odnosi) pod točkom **VI. stupac b**).

Ovisno o epidemiološkoj situaciji u vrijeme održavanja izbora, Državno izborno povjerenstvo donijet će posebnu tehničku uputu vezanu uz postupanje biračkog odbora prilikom omogućavanja glasovanja biračima koji nisu u mogućnosti glasovati na biračkom mjestu.

7. Postupak s punom glasačkom kutijom za vrijeme glasovanja

U slučaju da se za vrijeme glasovanja pojedina glasačka kutija potpuno napuni glasačkim listićima, članovi biračkog odbora istu **ne smiju prazniti prije završetka glasovanja na biračkom mjestu**, već ju moraju zatvoriti sigurnosnom naljepnicom tako da je u cijelosti zatvoren otvor kroz koji se glasački listići ubacuju.

Takva puna glasačka kutija ne smije se ostaviti bez nadzora, već se odlaže na mjesto vidljivo članovima biračkog odbora.

Na mjesto pune glasačke kutije stavlja se druga, prethodno pregledana, prazna i zatvorena glasačka kutija.

Na prednju stranu nove glasačke kutije treba se istaknuti glasački listić kakav se ubacuje u tu glasačku kutiju.

VI. ZATVARANJE BIRAČKOG MJESTA

Biračko mjesto zatvara se u 19,00 sati, ali će se biračima koji se zateknu na biračkom mjestu u 19,00 sati, omogućiti glasovanje i nakon 19,00 sati.

VII. POSTUPCI BIRAČKOG ODBORA NAKON ZATVARANJA BIRAČKOG MJESTA

1. Općenito

Predsjednik biračkog odbora će nakon zatvaranja biračkog mjesta, odnosno nakon što su glasovali svi birači koji su se zatekli na biračkom mjestu u 19,00 sati, utvrditi jesu li na biračkom mjestu ostale samo one osobe koje mogu prisustvovati postupku utvrđivanja rezultata glasovanja i to:

- svi članovi biračkog odbora i
- promatrači.

Sve ostale osobe predsjednik biračkog odbora udaljiti će s biračkog mjesta.

Birački odbor pripremit će prostoriju biračkog mjesta za postupak prebrojavanja glasova, po mogućnosti tako da se u sredinu prostorije postavi više stolova (ili jedan veći stol), tako da članovi biračkog odbora mogu sjesti oko stola na kojem će se prebrojavati glasovi.

Promatračima se mora omogućiti promatranje postupka prebrojavanja glasačkih listića i utvrđivanja rezultata glasovanja, na način da ne ometaju rad biračkog odbora.

2. Utvrđivanje rezultata glasovanja na biračkom mjestu

2.1. Općenito

Cijeli postupak utvrđivanja rezultata glasovanja na biračkom mjestu obavljaju zajedno **svi** članovi biračkog odbora (što uključuje i predsjednika i potpredsjednika biračkog odbora).

Manje od pet članova biračkog odbora (što uključuje predsjednika/potpredsjednika biračkog odbora) **ne smije** samostalno obavljati radnje utvrđivanja rezultata glasovanja.

Članovi biračkog odbora, u tijeku postupka prebrojavanja glasačkih listića, **smiju imati kod sebe samo grafitnu olovku.**

Kemijska olovka koristi se tek pri ispunjavanju zapisnika o radu.

Članovi biračkog odbora **zajednički započinj u i dovršavaju** postupak brojanja glasačkih listića i utvrđivanja rezultata glasovanja.

Utvrđeni rezultati glasovanja upisuju se u odgovarajući zapisnik o radu, s obzirom na vrstu izbora koji su provedeni na tom biračkom mjestu.

2.2. Postupanje biračkog odbora prije otvaranja glasačke kutije

2.2.1. Određivanje redoslijeda utvrđivanja rezultata glasovanja na izborima

Prije nego li pristupi otvaranju glasačke kutije, birački odbor će odrediti redoslijed utvrđivanja rezultata glasovanja s obzirom na vrste izbora koji su provedeni na tom biračkom mjestu.

Primjerice, birački odbor odlučit će da će pristupiti:

- **prvo** utvrđivanju rezultata glasovanja za izbor članova županijske skupštine/Gradske skupštine Grada Zagreba, a potom
- utvrđivanju rezultata glasovanja za izbor članova općinskog/gradskog vijeća
- utvrđivanju rezultata glasovanja za izbor župana/gradonačelnika Grada Zagreba
- utvrđivanju rezultata glasovanja za izbor općinskog načelnika/gradonačelnika te
- utvrđivanju rezultata glasovanja za izbor zamjenika općinskog načelnika/gradonačelnika/župana iz reda pripadnika nacionalnih manjina, odnosno za izbor zamjenika općinskog načelnika iz reda pripadnika hrvatskoga naroda, ako su na tom biračkom mjestu provedeni navedeni izbori.

2.2.2. Utvrđivanje broja birača koji su pristupili glasovanju

U skladu s određenim redoslijedom utvrđivanja rezultata glasovanja na izborima, birački odbor će postupiti za svaku vrstu izbora kako slijedi:

- **prethodno utvrđeni** broj preuzetih glasačkih listića npr. za izbor članova županijske skupštine upisati u zapisnik o radu za izbor članova županijske skupštine, **pod točkom VII./1.**
- glasački listić istaknut na glasačkoj kutiji za izbor članova županijske skupštine **skinuti i dodati ga** neupotrijebljenim glasačkim listićima za tu vrstu izbora, **utvrditi** (prebrojati) **neupotrijebljene** glasačke listiće, sve ih staviti u za to posebno označenu omotnicu (kuvertu), zapečatiti ju, na njoj naznačiti za koju vrstu izbora se odnose, (u konkretnom primjeru za izbor članova županijske skupštine), naznačiti broj utvrđenih neupotrijebljenih glasačkih listića te navedeni broj **upisati** u zapisnik o radu za navedenu vrstu izbora **pod točkom VII./2.**
- **utvrditi** broj birača koji je upisan u izvratku iz popisa birača za izbor članova županijske skupštine i utvrđeni broj upisati u zapisnik o radu za navedenu vrstu izbora **pod točkom VII./3.**

Broj birača upisan u izvatak iz popisa birača za određenu vrstu izbora jednak je rednom broju ispred prezimena i imena posljednjeg birača upisanog u tom izvratku iz popisa birača.

- **utvrditi** broj birača koji je biračkom odboru predao **plavu potvrdu** (glasovao na osnovi **plave potvrde**) za izbor članova županijske skupštine i utvrđeni broj upisati, u zapisnik o radu za navedeni izbor **pod točkom VII./4.**

Ukupan broj birača koji je predao **plavu potvrdu** (glasovao na osnovi **plave potvrde**) utvrđuje se na način da se zbroje sve **plave potvrde** koje su birači na tom biračkom mjestu predali biračkom odboru, za određenu vrstu izbora, a koji izbori su i naznačeni na tim **potvrdama**.

- **utvrditi** ukupan broj birača na biračkom mjestu za izbor članova županijske skupštine i utvrđeni broj upisati u zapisnik o radu za navedenu vrstu izbora pod **točkom VII./5.**

Ukupan broj birača na biračkom mjestu za određenu vrstu izbora utvrđuje se na način da se **ukupnom broju birača** upisanom u izvratku iz popisa birača za određenu vrstu izbora **pribroje** i sve **plave potvrde** na osnovi kojih su birači pristupili glasovanju na tom biračkom mjestu za tu vrstu izbora.

- **utvrditi** broj birača koji je prema izvratku iz popisa birača za izbor članova županijske skupštine pristupio glasovanju i utvrđeni broj upisati u zapisnik o radu za navedenu vrstu izbora pod **točkom VII./6.**

Broj birača na biračkom mjestu koji je prema izvratku iz popisa birača za određenu vrstu izbora pristupio glasovanju za tu vrstu izbora utvrđuje se na način da se zbroje zaokruženi redni brojevi ispred prezimena i imena birača u navedenom izvratku.

- **utvrditi** ukupan broj birača koji je prema izvratku iz popisa birača i **plavim potvrdama** pristupio glasovanju za izbor članova županijske skupštine te utvrđeni broj upisati u zapisnik o radu za navedenu vrstu izbora pod **točkom VII./7.**

Ukupan broj birača koji je prema izvratku iz popisa birača i **plavim potvrdama** pristupio glasovanju za određenu vrstu izbora utvrđuje se na način da se zbroji utvrđeni broj birača koji je pristupio glasovanju prema:

- izvratku iz popisa birača, koji je upisan u zapisniku o radu pod točkom VII./6.
- **plavim potvrdama**, koji je upisan u zapisniku o radu pod točkom VII./4.

To znači da je točka VII./7. zapisnika= točka VII./4.+VII./6.

2.3. Postupanje biračkog odbora nakon otvaranja glasačkih kutija

Nakon što su utvrđeni podaci o broju birača na biračkom mjestu i broju birača koji je pristupio glasovanju za određenu vrstu izbora koji su provedeni na tom biračkom mjestu, birački odbor pristupa otvaranju glasačkih kutija.

Birački odbor će:

- u skladu s prethodno određenim redoslijedom utvrđivanju rezultata glasovanja s obzirom na vrste izbora, **otvoriti** glasačku kutiju u kojoj su glasački listići putem kojih se glasovalo za onu vrstu izbora za koje je odlučeno da će se rezultati prvo utvrđivati, (npr. za izbor članova županijske skupštine), istresti glasačke listiće te prebrojati sve glasačke listiće iz te glasačke kutije
- zatim će **otvoriti** glasačke kutije u kojima su glasački listići putem kojih se glasovalo za ostale vrste izbora koji su provedeni na tom biračkom mjestu, npr. za izbor župana, za izbor članova općinskog/gradskog vijeća i dr.
- **u slučaju potrebe izdvojiti** glasačke listiće koji su omaškom ubačeni u pogrešnu glasačku kutiju, tako da se mogu pribrojiti glasačkim listićima iz glasačke kutije u koju su trebali biti ubačeni (primjerice, glasački listić za izbor članova županijske skupštine ubačen je u glasačku kutiju za izbor općinskog načelnika i sl.).

Broj glasačkih listića u glasačkoj kutiji za određenu vrstu izbora mora biti **isti ili manji od utvrđenog ukupnog broja birača** koji su pristupili glasovanju na tom biračkom mjestu za određenu vrstu izbora. Navedeni ukupni broj birača naznačen je u točki VII./7. zapisnika o radu za određenu vrstu izbora.

Što ako je broj glasačkih listića u glasačkoj kutiji za određenu vrstu izbora veći od utvrđenog broja birača koji su pristupili glasovanju?

Primjer: Ako je broj glasačkih listića u glasačkoj kutiji npr. za izbor članova županijske skupštine **veći od ukupnog broja birača koji su pristupili glasovanju** (točka VII./7. zapisnika o radu za izbor članova županijske skupštine), birački odbor će:

- ponoviti još jednom sve radnje vezane uz utvrđivanje ukupnog broja birača koji su pristupili glasovanju za izbor članova županijske skupštine na tom biračkom mjestu prema izvatku iz popisa birača i **plavim potvrdama** i radnje vezane uz utvrđivanje broja glasačkih listića za izbor članova županijske skupštine u glasačkoj kutiji.

Ako i nakon ponovljenih radnji, birački odbor utvrdi da je broj glasačkih listića za izbor članova županijske skupštine **veći** od utvrđenog ukupnog broja birača koji su pristupili glasovanju za izbor članova županijske skupštine, birački odbor:

- **prekida** s utvrđivanjem rezultata glasovanja za izbor članova županijske skupštine
- izborni materijal za navedeni izbor stavlja sa strane te
- **prelazi** na utvrđivanje rezultata glasovanja za druge vrste izbora koji su provedeni na navedenom biračkom mjestu (npr. za izbor župana, za izbor članova općinskog/gradskog vijeća itd.).

Prilikom dostave izbornog materijala nadležnom općinskom odnosno gradskom izbornom povjerenstvu birački odbor **dužan** je obavijestiti nadležno izbornu povjerenstvo da nisu utvrđeni rezultati za određenu vrstu izbora zbog utvrđenog viška glasačkih listića u glasačkoj kutiji.

2.4. Odvajanje nevažećih od važećih glasačkih listića

Nakon što je utvrdio da je broj glasačkih listića u glasačkoj kutiji za npr. izbor članova županijske skupštine **isti ili manji od ukupnog broja birača koji su glasovali** na biračkom mjestu na tom izboru, birački odbor **pristupa** odvajanju nevažećih od važećih glasačkih listića za izbor članova županijske skupštine.

Važeći glasački listić jest onaj iz kojega se na siguran i nedvojbena način može utvrditi za koju je kandidacijsku listu ili kandidata birač glasovao.

Nevažeći glasački listić jest:

- **neispunjeni** glasački listić
- glasački listić popunjen na način da se **ne može sa sigurnošću utvrditi** za koju je kandidacijsku listu ili kandidata birač glasovao te
- glasački listić na kojem je birač **glasovao za dvije ili više kandidacijskih lista ili kandidata**.

Nevažeći glasački listići odvajaju se u posebne oмотnice i na njima se upisuje broj takvih glasačkih listića i vrsta izbora na koje se glasački listići odnose.

Utvrđeni broj važećih i nevažećih glasačkih listića birački odbor će upisati u zapisnik o radu, za onu vrstu izbora na koje se glasački listići odnose, pod točkom VII./9.a) i 9. b).

Zbroj važećih i nevažećih glasačkih listića mora odgovarati broju glasačkih listića koji su nađeni u glasačkoj kutiji.

Točka VII./8= točka VII./9 a) + VII./b)

2.5. Utvrđivanje broja glasova koje je dobila svaka pojedina kandidacijska lista, odnosno svaki pojedini kandidat na izborima

Nakon odvajanja nevažećih glasačkih listića, birački odbor **brojanjem važećih glasačkih listića** utvrđuje **koliki je broj glasova dobila svaka kandidacijska lista** npr. za izbor članova županijske skupštine.

Nakon što je utvrdio koji su glasački listići važeći, birački odbor će važeće glasačke listiće razvrstati po glasovima za svaku pojedinu kandidacijsku listu (razvrstati ih na onoliko skupina („hrpica“) koliko ima kandidacijskih lista).

Birački odbor postupit će na isti način pri prebrojavanju glasova i utvrđivanju rezultata glasovanja i za druge vrste izbora koji su provedeni na biračkom mjestu za koji su nadležni.

3. Ispravljanje pogrešaka u zapisniku o radu

Ako se prilikom popunjavanja zapisnika o radu dogodi očita pogreška u pisanju, istu treba ispraviti na način da se precrta pogrešno upisan broj, odnosno pogrešno upisana riječ tako da on ostane čitljiv, zatim upiše točan broj, odnosno pogrešno upisana riječ, a ispravak potvrdi potpisom, dakle, **bez korištenja korekturnog laka ili brisanja greške.**

4. Potpisivanje zapisnika o radu biračkog odbora

Zapisnik potpisuju predsjednik, potpredsjednik i svi članovi biračkog odbora.

Ako neki od članova biračkog odbora odbije potpisati zapisnik ili iz drugog razloga ne potpiše zapisnik o radu, o tome se u točki IX. b) stavlja bilješka.

VIII. DOSTAVA IZBORNOG MATERIJALA NADLEŽNIM IZBORNIM POVJERENSTVIMA

Zapisnike o svom radu i ostali izborni materijal, uključujući i glasačke kutije, birački odbor dostavlja **nadležnom općinskom, gradskom izbornom povjerenstvu** odnosno **Izbornom povjerenstvu Grada Zagreba** odmah po završetku rada na utvrđivanju rezultata glasovanja, a najkasnije **do 7,00 sati 17. svibnja 2021.** i to na mjesto koje odredi nadležno općinsko, gradsko izorno povjerenstvo odnosno Izorno povjerenstvo Grada Zagreba.

Promatrači mogu pratiti članove biračkog odbora **do trenutka predaje izbornog materijala nadležnom izbornom povjerenstvu i nazočiti predaji istog.**

IX. PROMATRAČI

1. Pravo promatranja

Pravo promatrati izborni postupak, provedbu izbora te rad izbornih tijela imaju:

- promatrači političkih stranaka registriranih u Republici Hrvatskoj koje su predložile kandidacijsku listu, odnosno kandidata (promatrači političkih stranaka)
- promatrači birača koji su predložili kandidacijsku listu birača, odnosno kandidata (promatrači birača)
- promatrači kandidata grupe birača
- promatrači nevladinih udruga registriranih u Republici Hrvatskoj kao udruga koja djeluje na području neovisnog promatranja izbornih postupaka i/ili promicanja ljudskih i građanskih prava (promatrači nevladinih udruga)
- strani promatrači.

Prije nego što promatraču dozvoli promatranje rada biračkog odbora predsjednik ili potpredsjednik biračkog odbora će:

- zatražiti od promatrača na uvid javnu ispravu na osnovi koje se može nedvojbeno utvrditi identitet promatrača te podatak o tome za koga promatrač promatra izbore
- provjeriti nalazi li se promatrač na popisu promatrača koji je dostavljen na biračko mjesto.

Ako se promatrač nalazi na popisu promatrača član biračkog odbora uručit će mu službenu iskaznicu i dozvoliti promatranje izbora.

Promatrač je dužan imati vidljivo istaknutu službenu iskaznicu cijelo vrijeme promatranja izbora.

U slučaju da birački odbor neće imati dovoljan broj službenih iskaznica s obzirom na veći broj promatrača koji je tijekom izbornog dana pristupio na to biračko mjesto, predsjednik, odnosno potpredsjednik biračkog odbora dozvolit će im promatranje rada biračkog odbora, ako se provjerom utvrdi da su navedeni promatrači upisani u dostavljeni popis promatrača.

Ako se promatrač ne nalazi na popisu promatrača koji je dostavljen na biračko mjesto, birački odbor će o tome obavijestiti nadležno općinsko, gradsko izborno povjerenstvo odnosno Izbornu povjerenstvo Grada Zagreba radi daljnjih uputa.

2. Prava i obveze promatrača

Promatrač ima pravo:

- nazočiti radu biračkog odbora te upozoravati na uočene nepravilnosti
- tražiti presliku ili prijepis zapisnika o radu biračkog odbora čiji je rad promatrao ili fotografirati zapisnik o radu biračkog odbora
- nazočiti primopredaji izbornog materijala
- nazočiti radu biračkog odbora od pripremanja biračkog mjesta prije njegova otvaranja, za vrijeme glasovanja, prebrojavanja glasačkih listića i utvrđivanja rezultata glasovanja

te ispunjavanja zapisnika o radu biračkog odbora te upozoravati na uočene nepravilnosti

- stavljati obrazložene primjedbe na rad biračkog odbora u zapisnik o radu biračkog odbora ili ih u pisanom obliku priložiti tom zapisniku te zahtijevati potvrdu o danoj obrazloženoj primjedbi na rad biračkog odbora i
- dolaziti i odlaziti s biračkog mjesta, ne remeteći postupak glasovanja i rad biračkog odbora.

Promatrač ne smije:

- ometati rad biračkog odbora
- fotografirati, tonski ili filmski snimati biračko mjesto i rad biračkog odbora, a osobito fotografirati izvatke iz popisa birača i glasačke listiće na biračkom mjestu prilikom glasovanja, odnosno utvrđivanja rezultata glasovanja
- za vrijeme promatranja rada biračkog odbora odgovarati na upite birača, a u slučaju da mu se birač obrati, dužan ga je uputiti na predsjednika, potpredsjednika ili člana biračkog odbora
- vršiti uvid u izvatke iz popisa birača i
- nositi bilo kakve oznake političkih stranaka ili kandidata ili nevladinih udruga koje promatraju izbore, fotografije kandidata ili druge promidžbene materijale te na bilo koji drugi način utjecati na birače.

3. Prava i obveze biračkog odbora

Birački odbor čiji se rad promatra ne smije isključiti promatranje, ali smije ograničiti broj promatrača, ako **prostorni uvjeti ili drugi neotklonjivi razlozi** ne dopuštaju **istovremeno** promatranje svim promatračima, na način da se svakoj predloženoj kandidacijskoj listi odnosno kandidatu, nevladinim udrugama i stranim promatračima mora omogućiti da imaju najmanje po jednog promatrača na biračkom mjestu.

Ako promatrač ometa rad biračkog odbora, predsjednik biračkog odbora usmeno će opomenuti promatrača te će ga udaljiti ako unatoč opomeni nastavi s ometanjem rada biračkog odbora.

X. DRUGI KRUG GLASOVANJA ZA IZBOR OPĆINSKIH NAČELNIKA, GRADONAČELNIKA, ŽUPANA, ODNOSNO GRADONAČELNIKA GRADA ZAGREBA TE PONOVLJENI IZBOR ZAMJENIKA OPĆINSKIH NAČELNIKA, GRADONAČELNIKA, ŽUPANA IZ REDA PRIPADNIKA NACIONALNIH MANJINA, I/ILI PONOVLJENI IZBOR ZA ZAMJENIKA OPĆINSKIH NAČELNIKA IZ REDA PRIPADNIKA HRVATSKOGA NARODA

1. Izborni materijal za drugi krug glasovanja za izbor općinskih načelnika, gradonačelnika i/ili župana

U slučaju održavanja drugog kruga glasovanja za izbor općinskog načelnika, gradonačelnika i/ili župana, nadležno općinsko, odnosno gradsko izborno povjerenstvo dostavit će biračkim odborima na svom području sljedeći izborni materijal:

- **Izvadak iz popisa birača za drugi krug glasovanja:**

- 1) za izbor općinskog načelnika/gradonačelnika **i/ili**
- 2) za izbor župana

- **Glasački listići za drugi krug glasovanja:**

- 1) za izbor općinskog načelnika/gradonačelnika **i/ili**
- 2) za izbor župana.

- **Oglasi:**

- 1) s imenima i prezimenima kandidata u drugom krugu glasovanja i
- 2) obavijest o adresi (mjestu) gdje birači mogu ishoditi potvrdu za glasovanje (**plavu potvrdu**).

- **Obrasci zapisnika oznake:**

- 1) **OLN-7**-zapisnik o radu biračkog odbora za izbor općinskog načelnika/gradonačelnika i prijepise zapisnika i/ili
- 2) **OLN-8**- zapisnik o radu biračkog odbora za izbor župana i prijepise zapisnika.

2. Izborni materijal za drugi krug glasovanja za izbor gradonačelnika Grada Zagreba

U slučaju održavanja drugog kruga glasovanja za izbor gradonačelnika Grada Zagreba, Izborno povjerenstvo Grada Zagreba dostavit će biračkim odborima na svom području sljedeći izborni materijal:

- **Izvadak iz popisa birača za drugi krug glasovanja:**

- 1) za izbor gradonačelnika Grada Zagreba

- **Glasački listići za drugi krug glasovanja:**

- 1) za izbor gradonačelnika Grada Zagreba.

- **Oglasi:**

- 1) s imenima i prezimenima kandidata u drugom krugu glasovanja i
- 2) obavijest o adresi (mjestu) gdje birači mogu ishoditi potvrdu za glasovanje (**plavu potvrdu**).

- **Obrasci zapisnika oznake:**

- 1) **OLN–8-** zapisnik o radu biračkog odbora za izbor gradonačelnika Grada Zagreba i prijepise zapisnika.

3. Izborni materijal za ponovljeni izbor zamjenika općinskih načelnika, gradonačelnika i/ili župana iz reda pripadnika nacionalnih manjina, odnosno za ponovljeni izbor zamjenika općinskih načelnika iz reda pripadnika hrvatskoga naroda

U slučaju održavanja ponovljenog izbora zamjenika općinskog načelnika, gradonačelnika i/ili župana iz reda pripadnika nacionalne manjine, odnosno ponovljenog izbora zamjenika općinskog načelnika iz reda pripadnika hrvatskoga naroda, nadležno općinsko, odnosno gradsko izborno povjerenstvo dostavit će biračkim odborima na svom području sljedeći izborni materijal:

- **Izvadak iz popisa birača za ponovljeni izbor:**

- 1) zamjenika općinskog načelnika/gradonačelnika/župana iz reda pripadnika nacionalne manjine **i/ili**
- 2) zamjenika općinskog načelnika iz reda pripadnika hrvatskoga naroda.

- **Glasački listići za ponovljeni izbor:**

- 1) zamjenika općinskog načelnika/gradonačelnika/župana iz reda pripadnika nacionalne manjine **i/ili**
- 2) zamjenika općinskog načelnika iz reda pripadnika hrvatskoga naroda.

- **Oglasi:**

- 1) s imenima i prezimenima kandidata na ponovljenom izboru za izbor općinskog načelnika/gradonačelnika i/ili župana iz reda pripadnika nacionalne manjine **i/ili**
- 2) s imenima i prezimenima kandidata na ponovljenom izboru za općinskog načelnika iz reda pripadnika hrvatskoga naroda i
- 3) obavijesti za biračka mjesta na kojima birači mogu glasovati i za zamjenika općinskog načelnika/gradonačelnika i/ili župana iz reda pripadnika nacionalne manjine, odnosno za zamjenika općinskog načelnika iz reda pripadnika hrvatskoga naroda.

- **Obrasci zapisnika oznake:**

- 1) **OMLN-7**– zapisnik o radu biračkog odbora za izbor zamjenika općinskog načelnika/gradonačelnika iz reda pripadnika nacionalne manjine, odnosno iz reda pripadnika hrvatskog naroda i prijepise zapisnika i/ili
- 2) **OMLN-8**- zapisnik o radu biračkog odbora za izbor zamjenika župana iz reda pripadnika nacionalne manjine i prijepise zapisnika.

4. Pribor za glasovanje naznačen u točki II. ovog Podsjetnika.

5. Rad biračkog odbora u drugom krugu glasovanja, odnosno na ponovljenom izboru

Glasovanje u drugom krugu glasovanja, odnosno na ponovljenom izboru održat će se pred istim biračkim odborom.

Pravila za rad biračkih odbora propisana ovim Podsjetnikom primjenjivat će se i u drugom krugu glasovanja, odnosno na ponovljenom izboru.

6. Promatrači u drugom krugu glasovanja, odnosno na ponovljenom izboru

Pravo promatrati izborni postupak, provedbu izbora te rad izbornih tijela imaju:

- promatrači političkih stranaka registriranih u Republici Hrvatskoj koje su predložile kandidate koji sudjeluju u drugom krugu glasovanja, odnosno ponovljenom izboru
- promatrači birača koji su predložili kandidate koji sudjeluju u drugom krugu glasovanja, odnosno ponovljenom izboru
- promatrači kandidata grupe birača koji sudjeluju u drugom krugu glasovanja, odnosno ponovljenom izboru
- promatrači nevladinih udruga registriranih u Republici Hrvatskoj kao udruga koje djeluju na području neovisnog promatranja izbornih postupaka i/ili promicanja ljudskih i građanskih prava i
- strani promatrači.

Promatrači koji će promatrati rad biračkih odbora u drugom krugu glasovanja, odnosno u ponovljenom izboru imaju sva prava i obveze iz točke IX. ovog Podsjetnika.

PRILOG PODSJETNIKU

1. Evidencija izlazaka članova biračkog odbora radi provedbe glasovanja birača izvan biračkog mjesta
2. Evidencija prisutnosti članova biračkog odbora na biračkom mjestu
3. Obrazac potvrde o obrazloženoj primjedbi promatrača na rad biračkog odbora

Zagreb, svibanj 2021.